

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

РЪКОВОДСТВО

**за подобряване на публичните услуги по
управление на отпадъците
в Община Поморие**

София, 2023 г.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	5
ПРОУЧВАНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ТЕКУЩОТО НИВО НА УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	7
ЕВРОПЕЙСКАТА ЗЕЛЕНА ПОЛИТИКА И УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ	9
АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОУЧВАНЕТО И ПРЕПОРЪКИ	16
ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ В ОБЩИНА ПОМОРИЕ	20
КОНСТАТАЦИИ ОТ ГРАЖДАНСКОТО НАБЛЮДЕНИЕ	24
ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ И ПРЕФОРМУЛИРАНЕ НА МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	32

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

УВОД

Настоящото Ръководство за подобряване на публичните услуги по управление на отпадъците в Община Поморие е резултат от изпълнението на договор № BG05SFOP001-2.025-0127-001 в изпълнение на проект BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и бюджета на Република България.

Проектът има за основна цел да повиши сътрудничеството и взаимодействието между администрацията, бизнеса и гражданите в процесите по управление на отпадъците, както и да осигури открито и отговорно управление на местно ниво на територията на Община Поморие. В допълнение, проектът включва и следните специфични цели:

1. Стимулиране на гражданската активност и участие в процесите на формиране, прилагане и мониторинг на местните политики по управление на отпадъците чрез провеждане на проучване, анализ и оценка на текущото ниво на участие на гражданското общество в местните политики по управление на отпадъците и формулиране на препоръки и предложения за подобряване на процесите на взаимодействие с публичните власти в изпълнение на прилаганите политики и законодателство по управление на отпадъците.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

2. Подобряване на гражданското участие и оказване на въздействие върху формирането на местната политика по управление на отпадъците чрез провеждане на обществени дискусии и действия в подкрепа на прехода към кръгова икономика.
3. Повишаване на взаимодействието между администрацията и гражданите и бизнеса чрез реализиране на гражданско наблюдение на местния цикъл по управление на отпадъците.
4. Повишаване на обществената информираност и насърчаване на гражданското участие чрез провеждане на широка комуникационна кампания.

Реализирането на проекта допринася за повишаване на взаимодействието между администрацията и гражданите, за увеличаване на активността на структурите на гражданското общество и социално-икономическите партньори при формирането, изпълнението и мониторинга на местните политики по управление на отпадъците, за отправяне на конкретни препоръки за повишаване на гражданското участие в местните политики по управление на отпадъците, преход към кръгова икономика и подобряване и преформулиране на местните политики и законодателство по управление на отпадъците. Подобрява се социално-икономическата среда в региона в резултат на повишеното доверие към работата на администрацията, повишената прозрачност, публичност, отчетност, открито и отговорно управление.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Гражданското участие е гаранция за наличието на коректив на дейността на администрацията и за повишаване степента на прозрачност на предприетите действия относно приоритетите в политиките и тяхната реализация.

ПРОУЧВАНЕ, АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ТЕКУЩОТО НИВО НА УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО В МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Основната цел на изследването е да проучи мнението на заинтересованите страни за текущото ниво на участие на гражданското общество в местните политики по управление на отпадъците в община Поморие. Това позволи да се направи последващ анализ и оценка на нуждите, въз основа на която да се предложат конкретни мерки за подобряване организацията на работа в сектора, като се разработи детайлен анализ и оценка на текущото ниво на участие на гражданското общество в местните политики по управление на отпадъците.

Анкетното проучване беше насочено към събиране на емпирична информация, която да спомогне за разкритието на:

- достъпа на гражданския сектор до процеса на формиране и провеждане на местните политики по управление на отпадъците;

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

- качеството на предлаганите услуги и степента на прозрачност в процеса на прилагането на приложимата политика в сектор „Отпадъци“;
- основните проблеми при работата на общинската администрация с граждани и бизнес структури в сферата на управление на отпадъците.

Въз основа на събраната и анализирана информация се формулираха конкретни предложения и механизми за повишаване на гражданското участие във формулирането и прилагането на местните политики по управление на отпадъците и създаване на по-добра регулаторна среда в сектора, повишаване на контрола при осъществяването на политиките по управление на отпадъците, въвеждане на политика по нулеви отпадъци.

Конкретните мерки и предложения са съобразени с актуалните възможности за финансиране в рамките на новия програмен период и приложимите инструменти на ЕС. Специално внимание е обърнато на Зелената сделка и възможностите, които се разкриват с Плана за възстановяване и устойчивост.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ЕВРОПЕЙСКАТА ЗЕЛЕНА ПОЛИТИКА И УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

През последните две десетилетия европейските страни все повече изместват фокуса си по отношение на битовите отпадъци от методите за обезвреждане към превенция и рециклиране. Преместването на управлението на общинските отпадъци нагоре в „йерархията на отпадъците“ е от съществено значение за извличане на повече стойност от ресурсите, като същевременно се намалява натискът върху околната среда и се създават работни места.

Домакинските отпадъци и подобни търговски, промишлени и институционални отпадъци са едни от най-проблемните категории отпадъци и сред тези с най-висок потенциал за подобряване на околната среда чрез по-добро управление. В целия ЕС управлението на тези отпадъци обикновено е отговорност на регионално/местно управление и се нуждае от подкрепа от гражданите.

Всяка година в Европейския съюз се изхвърлят приблизително 3 милиарда тона отпадъци, от които около 90 милиона тона от него опасни. Това възлиза на около 6 тона твърди отпадъци за всеки мъж, жена и дете, според статистиката на Евростат. Повечето от тях се изхвърлят в депа (67%) или изгарят в инсинератори, но тези двата метода създават екологични щети.

Като част от Зелената сделка Европейската Комисия пренасочи процеса на макроикономическа координация в рамките на европейския семестър, така че да се интегрират целите за устой-

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

чиво развитие на ООН, като устойчивостта и благосъстоянието на гражданите бъдат поставени в центъра на икономическата политика, а споменатите цели залегнат в основата на разработването на политиките и действията на ЕС.

Новият план за кръговата икономика е насочен към устойчивост на продуктите. Целта е да се гарантира, че продаваните в ЕС продукти са по-лесни за повторна употреба и рециклиране, а и по-дълготрайни, като включително се пресече т.нар. „планирано излизане от употреба“ – т.е., продуктите, които са направени така, че да се развалят след определен период. ЕК ще проучи възможността за хармонизиран модел за събиране и етикетиране на отпадъците, както и ще преразгледа правилата за превоз на отпадъци.

Силен е и акцентът върху потребителите – ЕС говори за „право на поправка“, като се очакват задължения за предоставяне на информация за трайността на продуктите, както и за това те да позволяват поправка и да бъдат налични резервни части за целта.

Планът за кръгова икономика включва конкретни мерки за няколко ресурсоемки сектора:

- **Потребителската и офис електроника** е сочена за приоритетна откъм инициативата на ЕС за „право на поправка“, очакват се и правила за минимални стандарти на енергийна ефективност, трайност, рециклируемост и повторна употреба, вкл. за мобилни телефони, таблети и лаптопи.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

- При **батериите** се планират мерки за подобряване на разделното събиране и рециклирането, както и задължителното влагане на рециклирани суровини при производство. Посоката е за намаляване на употребата на еднократни батерии, а също и за задължителни изисквания за екологичност.
- По-добра рециклируемост и задължителното влагане на рециклирани суровини се залага **при автомобилите**.
- Планират се мерки за **намаляване на прекаленото опаковане**, а също и такива за по-добри възможности за рециклиране и повторна употреба, включително и при **пластмасите**.
- **В строителството**, Зелената сделка разглежда възможността за екоцели още на ниво проектиране, което ще доведе до нови изисквания за екосъобразност при **производството на строителни материали**, вкл. влагане на рециклирани суровини (където е възможно), а също и задължения за разделно събиране на отпадъците. Важно е да отбележим, че Зелената сделка предвижда **удвояване на годишния темп на саниране**, заедно с премахването на регулаторните пречки, характерни за държави като България, в които преобладават сгради с множество собственици.
- **При храните** се очаква поетапното намаляване на опаковките и приборите за еднократна употреба. В този сектор обаче ще има редица други промени, част от т.нар.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

стратегия „От фермата до трапезата“. Тя засяга всички по веригата на доставките – и **земеделците, и преработвателите, и търговците.**

Чрез Зелената сделка, превенцията на отпадъците, включително по-строгите ограничения на е-отпадъците, се превръщат в основен приоритет за Европа. Основната задача е насочена към избягване генерирането на отпадъци. Те включват производство на възможно най-много продукти по-лесно ремонтируеми и многократно използвани по дизайн.

Амбициозният документ очертава бъдещите политически приоритети, които трябва да помогнат на Европа да постигне въглероден неутралитет до 2050 г. През 2020 г. стартира и втория план за действие за кръгова икономика. Мерките и обхвата на дейностите за постигане на целите на Зелената сделка са комплексни и насочени към максимално оползотворяване на отпадъците.

Европейската комисията предлага нови общоевропейски правила относно опаковките, за да се справи с постоянно нарастващия източник на отпадъци и на разочарование на потребителите. Средно всеки европеец генерира почти 180 кг отпадъци от опаковки годишно. Опаковките са един от основните потребители на суровини, тъй като 40% от пластмасите и 50% от хартията, използвани в ЕС, са предназначени за опаковане. Без предприемане на действия, в ЕС ще има още 19% увеличение на отпадъците от опаковки до 2030 г., а на отпадъците от пластмасови опаковки дори увеличение с 46%.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

Предвижда се предотвратяване на отпадъците от опаковки, увеличаване на повторната употреба и повторно пълнене и превръщане на всички опаковки в рециклируеми до 2030 г.

Предложеното преразглеждане на законодателството на ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки има три основни цели:

- предотвратяване на генерирането на отпадъци от опаковки: намаляване на количеството им, ограничаване на ненужните опаковки и насърчаване на решения за многократна употреба и многократно зареждане.
- насърчаване на висококачественото („затворен цикъл“) рециклиране: всички опаковки на пазара на ЕС да са рециклируеми по икономически жизнеспособен начин до 2030 г.
- намаляване на нуждата от първични природни ресурси и създаване на добре функциониращ пазар за вторични суровини, увеличаване на използването на рециклирана пластмаса в опаковките чрез задължителни цели.

За да насърчат повторната употреба или повторното пълнене на опаковки, което рязко намаля през последните 20 години, компаниите ще трябва да предложат определен процент от своите продукти на потребителите в опаковки за многократна употреба или многократно пълнене, например напитки и ястия за вкъщи или доставки от електронната търговия. Ще има също известна стандартизация на форматите на опаковките и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ясно етикетиране на опаковките за многократна употреба. За справяне с очевидно ненужните опаковки ще бъдат забранени определени форми на опаковки, например опаковки за еднократна употреба за храни и напитки, когато се консумират в ресторанти и кафенета, опаковки за еднократна употреба за плодове и зеленчуци, миниатюрни бутилки от шампоан и други миниатюрни опаковки в хотели. Това е особено важно да бъде взето предвид от общинската администрация на община Поморие, като се има предвид, че общината е и един от туристическите центрове по българското черноморие.

Много мерки имат за цел опаковките да станат напълно рециклируеми до 2030 г. Това включва внедряване на депозитна система за задължително връщане на депозити за пластмасови, метални, стъклени опаковки; и изясняване кои много ограничени видове опаковки трябва да бъдат компостируеми, така че потребителите да могат да ги изхвърлят като биологични отпадъци.

Ще има и задължителни ставки за рециклирано съдържание, което производителите трябва да включват в новите пластмасови опаковки. Това ще помогне за превръщането на рециклираната пластмаса в ценна суровина – както вече беше показано от примера на PET бутилките в контекста на Директивата за пластмасите за еднократна употреба.

Новите правила имат за цел да спрат негативната тенденция. За потребителите те ще осигурят опции за многократна употреба на опаковките, ще се отърват от ненужните опаковки,

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ще ограничат свръхопаковането и ще предоставят ясни етикети в подкрепа на правилното рециклиране. За индустрията те ще създадат нови бизнес възможности, особено за по-малките компании, ще намалят нуждата от първични материали, ще увеличат капацитета за рециклиране на Европа, както и ще направят Европа по-малко зависима от първичните ресурси и външните доставчици.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОУЧВАНЕТО И ПРЕПОРЪКИ

Гражданското участие е сред основните права и характеристики на демократичното общество. Компетентното и ефективно включване на граждани и организации в определянето на дневния ред и решаването на значими за обществото въпроси допълва представителната демокрация и укрепва доверието в институциите.

Въз основа на резултатите от анкетното проучване, идентифицираните добри практики и фокуса на европейските приоритети към целите на Зелената сделка, могат да бъдат направени следните препоръки, които да допринесат за подобряване на местните политики по управление на отпадъците в Община Поморие:

1. Повишаване на осведомеността на гражданите, структурите на гражданското общество и бизнеса относно възможностите за активно участие в процесите, свързани с управление на отпадъците. Изработване на ясни правила и процедури и тяхното публикуване и разпространение сред заинтересованите страни. Това може да се осъществи, както електронно, така и чрез издаване и разпространение на брошури и рекламни материали.

2. Подобряване на достъпа до информация – осигуряване на публичен достъп до информацията за управление на отпадъци; ясно и точно представяне на информацията; ясно формулиране на задълженията на гражданите и общината.
3. Предоставяне и разпространение на информацията за дейностите по управление на отпадъците до всички заинтересовани страни и целеви групи. Освен сайта на общината може да се използват и други канали като: информационни табели, местни електронни и печатни медии, социални медии (фейсбук, твитър); SMS или и-мейл известие за регистрирани граждани, НПО или бизнеса, които биха искали да получават известия за събития на общината, свързани с управление на отпадъците.
4. Подготовка и изпълнение на комуникационна стратегия, осигуряваща навременно информация и данни за гражданите и бизнеса, свързани с управлението на отпадъците.
5. Насърчаване на гражданското участие – насърчаване на гражданите към активност чрез рекламни дейности; срещи с бизнеса; обучения за участие в процеса на формулиране и мониторинг на общинската политика; прилагане на иновативни мерки за по-широко включване на гражданите в определянето и наблюдението на общинската политика; ор-

- ганизиране на публични обсъждания и участие на граждани във взимането на решения; граждански инициативи по квартали; инициативи в училища и детски градини.
6. Дефиниране и изработване на механизъм, предвиждащ възможностите за гражданското участие във формирането, прилагането, наблюдението и контрола на местната политика за управление на отпадъците.
 7. Разписване на ясна процедура, с отговорности и задължения, за включване на заинтересованите страни в процеса на мониторинг и контрол по изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г. на Община Поморие. Съгласно Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г. на Община Поморие, предвидените действия за наблюдение и мониторинг, са чисто административни и информационни – събиране на информация, публикуване на годишни отчети и др. В този смисъл, разработената Програма няма ясен механизъм за включване на гражданите, неправителствения сектор и бизнеса в процеса на наблюдение и контрол на изпълняваните дейности.
 8. Формиране на консултативен съвет с участието на представители на заинтересованите страни на местно ниво: местна власт, граждански сектор, социално-икономически партньори, бизнес и медии.

9. Отразяване на предложения и мнения на граждани – да се регистрира и отразява всяко предложение, оплакване или сигнал от страна на гражданите; при получен сигнал от гражданин да се осигурява обратна връзка и проследяване на дейностите, предприети от общината.
10. Разработване и разпространение на практически ръководства за насърчаване на устойчивото потребление на стоки, храни и материали.
11. Да се прегледа и подобри съществуващата система за наблюдение на прилагане на политиките в областта на отпадъците. Да се определи ролята и участието на структурите на гражданското общество в този процес.
12. С участието на гражданите, бизнеса и структурите на гражданското общество, може да се обмисли План за преминаване към политика по нулеви отпадъци на община Поморие, в който всяка страна да бъде ангажирана и да изпълнява определена роля.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ В ОБЩИНА ПОМОРИЕ

В рамките на проект BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“ в периода от февруари 2023 г. до октомври 2023 г. се осъществи гражданско наблюдение на местната политика по управление на отпадъците в Община Поморие.

Сътрудничеството между местната власт и структурите на гражданското общество при разработването, прилагането и наблюдението на публични политики допринася за формиране и развиване на трайни местни партньорства и мрежи и повишаване на капацитета за ефективно прилагане на политиките. Гражданското наблюдение се провежда на доброволен принцип от екип от граждански наблюдатели – доброволци, подбрани при спазване на хоризонталните принципи за недопускане на дискриминация, равенство между половете, равно участие и липса на конфликт на интереси. Това са тези групи граждани, които в рамките на проекта доброволно осъществяват гражданско наблюдение върху системата за управление на отпадъците в Община Поморие – наблюдават изпълнението на публичната услуга, срещат се с представители на обектите на гражданско наблюдение и ги интервюират, анализират предоставената информация и я обобщават в индивидуални доклади от проведените наблюдения.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Гражданското участие е гаранция за наличието на коректив на дейността на администрацията и за повишаване степента на прозрачност на предприетите действия относно приоритетите в политиките и тяхната реализация. Гражданското наблюдение върху изпълнението на политиката по управление на отпадъците има ключово значение за стимулиране на приобщаването и включването на гражданите, неправителствените организации, бизнеса и медиите в процеса на създаване на политики и вземане на решения на местно ниво в управлението на отпадъците.

Гражданските наблюдатели се срещат регулярно с представители на гореизброените целеви групи с цел осъществяване на наблюдение на място, интервюиране, проучване и оценка на качеството на предоставяната услуга, подаване на сигнали, жалби и препоръки от страна на потребители, медии, структури на гражданското общество, администрация, доставчици.

Осъществяването на гражданско наблюдение допринася за оценка на ефективността на общинските политики по управление на отпадъците, насочени към намаляване количеството на генерираните отпадъци, чрез инициативите по предотвратяване на натрупването им, както и насърчаване на преминаването към по-устойчиви модели на потребление и производство.

На база на предварителен анализ на управлението на отпадъците в Община Поморие се обособяват следните пилотни райони за гражданско наблюдение:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

Район 1 – Централна градска част, районът на ул. Крайбрежна, ул. Яворов, вкл. Северен плаж, марина Поморие, Общински пазар Поморие – основен тип отпадъци – смесени битови отпадъци, отпадъци от опаковки, зелени отпадъци от паркове и градини, др.

Район 2 – кв. „Свобода“, супермаркет Lidl, супермаркет Vila, Музей на солта, Поморийско солено езеро, СБР-НК Поморие, Гранд хотел Поморие МБАЛ Поморие – основен тип отпадъци - смесени битови отпадъци, отпадъци от опаковки, строителни отпадъци, производствени отпадъци, опасни отпадъци, хранителни отпадъци, зелени отпадъци от паркове и градини, др.

Район 3 – кв. „Свети Георги“, районът около манастир „Свети Георги“ и ОУ „Христо Ботев“, супермаркет „Болеро“, ул. „Манастирска“, ул. „Железничарска“, ул. „Странджа“, районът около „Топливо“ – основен тип отпадъци – смесени битови отпадъци, отпадъци от опаковки, хранителни отпадъци, производствени отпадъци, зелени отпадъци от паркове и градини, строителни отпадъци, др.

Район 4 – районът около Южен плаж Поморие, Автогара Поморие, хотелски комплекси Феста, Сънсет ризорт, аквапарк, около бившия къмпинг „Европа“ – основен тип отпадъци – смесени битови отпадъци,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

отпадъци от опаковки, хранителни отпадъци, строителни отпадъци, др.

Район 5 – други населени места извън общинския център - основен тип отпадъци - зелени отпадъци, биоотпадъци, земеделски отпадъци, отпадъци от опаковки, смесени битови отпадъци, др.

Район 6 – други зони, в които текущо възникват екологични казуси по време на осъществяване на гражданското наблюдение.

Обособяването на пилотните райони за гражданско наблюдение предлагат оптимална възможност за събиране на актуална информация за текущото състояние на процеса на генериране, събиране и извозване на различните видове отпадъци в относително малък териториален ареал. Методът на райониране позволява гражданите да повишат своето самочувствие и мотивация за участие, защото проблемите са конкретни и са свързани със зоната им по местоживеене и/или работа. Гражданите имат пряк достъп и пряко наблюдение върху процесите и могат да направят оценка на качеството на управлението на отпадъците, както и да формулират конкретни препоръки, мерки.

За посочения период – февруари 2023 – октомври 2023 година бяха проведени общо 31 граждански наблюдения съгласно разработената и утвърдена методология за провеждане на гражданско наблюдение на цикъла на управление на отпадъците в Община Поморие.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0127 „Общество в действие за нулеви отпадъци“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

www.eufunds.bg

КОНСТАТАЦИИ ОТ ГРАЖДАНСКОТО НАБЛЮДЕНИЕ

В резултат на проведените в периода февруари – октомври 2023 година граждански наблюдения на цикъла по управление на отпадъците в Община Поморие могат да бъдат изведени следните изводи и констатации:

- Организираната система за управление на твърдите битови отпадъци, реализираща се на територията на град Поморие е добре функционираща, отговаря на нуждите на потребителите и се подкрепя от тяхна страна. Интервюираните лица изразяват задоволството си от броя, обема, разположението и състоянието на контейнерите за смесени битови отпадъци, но имат препоръки да се увеличи честотата на събиране на битовия отпадък през летния сезон. За разлика от организираното сметосъбиране и сметоизвозване в общинския център, в останалите населени места на общината изразяват по-скоро неудовлетворение, което е свързано както с броя и обема на съдовете за битов отпадък, така и с графика за сметосъбиране и сметоизвозване. Потребителите в по-малките населени места заявяват, че честотата на сметосъбиране е недостатъчна и трябва да бъде увеличена. Те споделят, че това са съществени причини, които водят до нерегламентирано изхвърляне или обезвреждане на отпадъци (напр. изхвърляне в покрайнините на населеното място, изгаряне).

Представителите на общината и на дружеството, ангажирано със сметоизвозването заявяват, че всички съдове се поддържат текущо и при нужда се подменят, а графикът за сметосъбиране е съобразен с демографската структура на населението и сезонния характер на туристопотока.

- Налице е липса на информираност сред обществеността за начина на функциониране на системата за разделно събиране на отпадъците, в резултат на което ефектът от нея е спорен, а функционирането ѝ е по-скоро неефективно. Интервюираните потребители осъзнават необходимостта от разделното събиране на отпадъци от опаковки, неговото значение за опазването на околната среда и го подкрепят напълно, но според тях в действителност то се обезсмисля, тъй като отпадъците в контейнерите се смесват без значение от вида им. Поради тази причина гражданите се отнасят с недоверие към системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, като отправят критики и негативни коментари относно състоянието, разположението и броя на контейнерите за разделно събиране на отпадъци и препоръчват да се увеличи броя им. В населените места, които не са обезпечени с контейнери за разделно събиране на отпадъци, рециклируемият отпадък се изхвърля заедно със смесения битов отпадък или се изхвърля / обезврежда нерегламентирано. Това от една страна води до загуба на ценен ресурс, а от друга страна

запълва капацитета на депото или съответно води до замърсяване на околната среда (в случай на изгаряне или нерегламентирано изхвърляне). Необходимо е компетентните лица, ангажирани с определяне на местоположението и броя на контейнерите за разделно събиране на отпадъци да актуализират методиката за определяне на броя и разположение на същите, защото явно липсата на такива в близост до дома демотивира гражданите да изхвърлят разделно отпадъците си. Представителите на общинската администрация също споделят, че не винаги контейнерите за разделно събиране на отпадъци се използват по предназначение и според инструкциите, обозначени върху тях. Те отбелязват, че е необходимо да се положат усилия и на гражданите да бъде подробно разяснено какви са последствията от смесването на различните видове отпадъци в цветните контейнери и дали това смесване има необратим характер.

- Недостатъчна обезпеченост на личния състав на дружеството, ангажирано с дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване - налице е голямо текучество на персонала, което създава затруднения при предоставянето на публичната услуга.
- Всички интервюирани потребители подкрепят организирането на система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци. Болшинството от

тях смятат, че най-подходящо би било разделното събиране и извозване на събрания материал до компостиращата инсталация на регионалното депо. Потребителите от пилотен район 5 (населени места извън общинския център) предпочитат да получат съдове за домашно компостиране и да компостират в домашни условия. Тъй като градинарството, земеделието са сред основните дейности на населението, живущо в малките населени места извън общинския център и използването на домашен компост би бил полезен и необходим продукт, е добре това да се вземе предвид в бъдещото организиране на системата за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци.

- Участието на Община Поморие в проект за анаеробно разграждане на биоотпадъците дава надежда, че в скоро време боотпадъците и биоразградимите отпадъци ще започнат да се оползотворяват вместо да бъдат депонирани или изгаряни. За да се постигне максимален ефект от реализирането на този проект, е необходимо съдове за биоотпадъци да бъдат разположени не само край пазари, градини и др., но и всяко домакинство да бъде снабдено с такъв съд, след запълването на който биоотпадъците да се транспортират до инсталацията за анаеробно компостиране.

- В резултат на проведеното гражданско наблюдение се установи, че болшинството потребители изразяват неудовлетворение от състоянието на местата за обществено ползване, паркове, градини, зелени площи. Гражданите споделят, че зелените площи не се косят и не се почистват редовно, което особено по време на активния туристически сезон е сериозен проблем. Такава тенденция се забелязва още преди началото на туристическия сезон, като продължава в пика на летния сезон и след края му, без да са констатирани промени в начина на поддържане и в състоянието на обществените площи.
- От проведените граждански наблюдения се установява, че гражданите не са запознати със съществуването и функционирането на общинска площадка за разделно събрани отпадъци от домакинствата на територията на общината. Общинската площадка е възможност, от която гражданите могат да се възползват цялостно. Въпреки това, за целия период на гражданско наблюдение, само 1 потребител е заявил, че знае за функционирането на площадката и я е ползвал. Втори потребител заявява, че знае за съществуването ѝ, но няма информация къде се намира, нито я е ползвал. Липсата на познания у останалите потребители за наличието на общинската площадка говори както за слаба информираност и заинтересованост, така и за недостатъчни информационни и популяризационни дейности от страна на общината.

- Информационна кампания следва да се организира и проведе и по отношение на третирането на различните видове отпадъци – строителни, опасни, ИУМПС, НУБА, тъй като болшинството от интервюираните потребители не са наясно какви са процедурите за оползотворяване/обезвредяване на тези отпадъци.
- Липсата на организирана система за третиране на строителните отпадъци в общината позволява тази дейност да бъде иззета и изпълнявана от частни търговски дружества, което води до намаляване на приходите в местната хазна.
- Силно се подкрепя процедурата за събиране на ИУ-ЕЕО, по график, определен от общината. Все повече респонденти споделят, че са запознати с тази процедура, информират се за нея и при необходимост се възползват от предоставената възможност. За съжаление, процедурата не се прилага за всички населени места в общината, от което страда местното население. Лоша последица от този факт е увеличаване на случаите на нерегламентирано обезвредяване и/или замърсяване – чрез изгаряне или чрез изхвърляне на отпадъците на нерегламентирани места.
- Гражданското участие в процесите на формиране и прилагане на местни екологични политики е слабо, гражданите споделят за липса на участие в проце-

сите на формиране, прилагане или наблюдение на политиката по управление на отпадъците в общината и за липса на публично достъпна информация за разходите за управление на отпадъците в Община Поморие. Системата за участие на обществеността в процеса на консултиране, формиране, изпълнение и мониторинг на публични политики не работи ефективно. Идентифицираният труден достъп до подходяща информация за предстоящи дейности и събития, свързани с управлението на отпадъците, организирани обществени обсъждания, дискусии, гражданско участие, възпрепятства активното включване на гражданите в процесите на формиране, прилагане и наблюдение на публичните политики, в това число политиката по управление на отпадъците. В същото време, представителите на Община Поморие заявяват, че тя е отворена за всякакви идеи и гражданите имат възможност да участват в обществени обсъждания, фокус групи и др.

- Интервюираните потребители споделят, че действащата система за налагане на глоби и наказания е неефективна и недостатъчна, за да предотврати нарушения и нерегламентирани дейности с отпадъци. Гражданите са на мнение, че контролът, който се осъществява, не е ефективен или че дори липсва такъв, от една страна, а от друга, дори да се констатира нарушения, не се налагат санкции, които да предотвратяват бъдещи нарушения. Интервюираните

представители на администрацията също споделят, че много трудно се установяват и доказват нарушения - необходими са свидетелски показания или записи от видеонаблюдение. За тази цел е необходимо да се помисли за актуализиране на системата за налагане на глоби и наказания, така че тя наистина да действа възпиращо и да има превантивен характер. Особено внимание следва да се обърне на текущия контрол и налагането на ефективни наказания при констатиране на нарушение. С цел установяване и доказване на извършените нарушения е добре да се помисли за въвеждането на видеонаблюдение на т.нар. „горещи точки“ и проблемни зони.

- Болшинството от интервюираните лица са на мнение, че такса битови отпадъци не отговаря на качеството на услугата.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ И ПРЕФОРМУЛИРАНЕ НА МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Задължителна част по време на гражданските наблюдения е отправянето на препоръки и предложения от страна на интервюираните лица, с които да се подобрят и преформулират местните политики и законодателство в сферата на управлението на отпадъците. По време на наблюденията всеки респондент подходи отговорно, като сподели своето безпристрастно и независимо мнение относно управлението на отпадъците в Община Поморие и на база на личния си опит и преценка отправи препоръки и предложения за подобряване на приложимите политики.

Следните препоръки за подобряване на публичната услуга са отправени по време на реализираните граждански наблюдения:

1. Да се разположат повече и по-често контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки.
2. При извозване на разделно събраните отпадъци от опаковки да не се допуска смесване на отделните видове отпадъци.
3. Да се анализират текущата ситуация и потенциал и при възможност да се разположат контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината.

4. Да се работи за повишаване на информираността и мотивацията на населението да събира и изхвърля разделно отпадъците си и за промяна мисленето и поведението на гражданите.
5. Да се прилагат финансови стимули и други методи за мотивация за гражданите, които събират и изхвърлят разделно отпадъците си.
6. Да се провеждат повече информационни кампании за пътя на разделно събраните отпадъци, за да могат гражданите да осъзнаят, че има смисъл от разделното събиране.
7. Битовият отпадък да не се вдига в час пик, когато гражданите отиват или се връщат от работа.
8. Да се създаде организация от общината за събиране на градинските отпадъци от паркове и зелени зони.
9. Да се осигурят контейнери за събиране на зелени отпадъци, които периодично да се извозват, с което да не се допуска изгарянето на отпадъци.
10. Общината да има ангажимент по регулярно косене, поддръжка, почистване на парковете и зелени зони.
11. В регулярния график на Община Поморие за извозване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и едрогабаритни отпадъци да се включат всички населени места от общината.

1. Във всички населени места от общината да се определят площадки, на които всеки да може при нужда да занесе ненужните и излезли от употреба домакински уреди и едрогабаритни отпадъци.
2. Да се промени начина на образуване на такса битови отпадъци – чрез определяне на база количеството генериран и изхвърлен отпадък.
3. Да се увеличи честотата на събиране и извозване на смесения битов отпадък.
4. Да се почистват и местата около контейнерите.
5. Да не се блъскат кофите и да се поставят от работниците по чистота на правилните места по адресите им.
6. Наказанията и глобите да са ефективни и в достатъчен размер, така че да не се допуска повторно нарушение.
7. Да се поставят камери за видеонаблюдение на проблемните места, на които често се образуват нерегламентирани „сметища“.
8. Представители на общинска полиция да обхождат обществените пространства и да следят за спазване на установения ред.

9. Да се провеждат по-често обществени обсъждания и дискусии и в кв. „Свети Георги“, гр. Поморие.
10. Да се глобяват собствениците на домашни любимци, които не почистват след тях или не са поставили намордници на кучетата си.
11. Да се изготвят и приемат наредби, които да принуждават собствениците на имоти да почистват нерегламентираните сметища, разположени на територия - тяхна собственост.
12. Концесионерите да почистват плажовете и неплатените зони.
13. Да се поставят повече кошчета за отпадъци на местата за обществено ползване, така че гражданите да имат къде да изхвърлят отпадъците от опаковки.
14. Уличните платна да се почистват регулярно.
15. Всеки гражданин да има съвестно и отговорно отношение към околната среда и да не замърсява.
16. Да се провеждат повече информационно-мотивационни кампании за промяна на мисленето, поведението и навиците на гражданите към отпадъците.

17. Да се обособи подходящо място за пребиваване на сезонните работници, заети в лозарския сектор (гроздобер), което да се почиства и поддържа в добър вид, със съответната инфраструктура и техника за управление на отпадъците.
18. По-висока гражданска активност.
19. Осигуряване на по-лесен достъп до местата, в които се извършва сметосъбирането.

В допълнение, на база на анализа на констатациите и резултатите от гражданското наблюдение се разработи набор от специфични препоръки за подобряване на местните политики в сферата на управлението на отпадъците. Същите са продукт, изготвен в духа на съвременните устойчиви подходи за управление на отпадъците, залегнали в контекста на политиката на Европейската комисия за устойчиво управление на отпадъците и за развитие на кръговата икономика. Линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не кореспондира с актуалните нужди на съвременното общество и на все по-ограничените природни ресурси. Днес, прилагайки утвърдената йерархия на отпадъците, се дава приоритет на предотвратяването им, следвано от подготовката за повторна употреба, рециклирането, възстановяването и поправката, използването за производство на енергия и накрая депонирането, като последен вариант. В този смисъл, местните политики следва да се фокусират върху изграждането и внедряването на

нови, устойчиви модели за управление на отпадъците, при които отпадъкът се рециклира, подготвя се за повторна употреба, поправя се и се оползотворява, а до депо стигат минимални количества отпадъци.

В контекста на Европейската зелена сделка се отправят следните препоръки и предложения за подобряване на местната политика по управление на отпадъците:

1. Да се актуализира методиката за определяне на броя и разположението на контейнерите за разделно събиране на отпадъци.
2. Да се организира системата за разделно събиране на отпадъци във всяко населено място на общината.
3. Всички населени места от общината да се включат в графика за събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване.
4. Да се актуализират граfiците за вдигане на смесения битов отпадък в населените места извън общинския център, като се съобразят с реалните нужди на местното население.
5. Във всички населени места от общината да се определят площадки, на които всеки да може при нужда да занесе ненужните и излезли от употреба домакински уреди и едрогабаритни отпадъци.

6. Да се проведе широка информационна кампания за популяризиране функционирането и местоположението на общинската площадка за разделно събрани отпадъци от домакинствата и възможността гражданите да я ползват по всяко време.
7. При възможност, в населените места извън гр. Поморие да се организира домашно компостиране, като всяко домакинство се снабди със съд за биоотпадъци.
8. Да се помисли за актуализиране на действащата система за налагане на глоби и наказания.
9. Да се продължи добрата практика от изминалата година да се използва кампанията за събиране на местни данъци и такси като комуникационен канал с обществеността.
10. В общинската програма за управление на отпадъците да се заложат амбициозни цели за биоотпадъци.
11. Да се проверят сигналите за нерегламентирани замърсявания, неправомерно разположени излезли от употреба моторни превозни средства и нарушения при предоставянето на услугата, да се отстранят своевременно и да не се допускат нови нарушения на утвърдените политики и законодателство; на виновните лица да се наложат санкции, които да имат превантивно действие за подобни нередности и нарушения.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

12. При запълнен капацитет на контейнерите за битови отпадъци и поставени до тях чували със събрани отпадъци, същите да се вдигат и извозват от сметосъбиращата фирма.

13. Насърчаване на фактическото гражданско включване в процеса на формиране, прилагане и наблюдение на местната политика по управление на отпадъците.

